

DEN NORSKE KIRKE

Oslo Bispedømmeråd

Kulturdepartementet
Postboks 8030 Dep
0030 OSLO

Dato: 11.11.2014

Vår ref: 14/5738 - 5 MAS (14/29079)

Deres ref:

Staten og Den norske kirke - et tydelig skille. Høringssvar fra Oslo bispedømmeråd

Oslo bispedømmeråd takker for muligheten for å avgi synspunkter på Kulturdepartementets høringsnotat *Staten og Den norske kirke – et tydelig skille*, ved at høringsfristen ble utvidet slik at bispedømmerådet kunne behandle saken på sitt møte 10. november 2014. Samtidig vil vi uttrykke en viss bekymring over den relativt korte svarfristen i forhold til en forsvarlig behandling i menighetsråd og fellelsråd.

Oslo bispedømmeråd gir honnør til at departementet i så stor grad har fulgt opp vedtaket fra Kirkemøtet april 2013 (KM 5/13) om at det så raskt som mulig etableres et nasjonalt rettssubjekt for Den norske kirke, at virksomhets- og arbeidsgiveransvaret for prestetjenesten overdras til dette rettssubjektet og de nasjonale og regionale kirkelige organer overføres slik at disse ikke lenger er statlige forvaltningsorganer.

Vi slutter oss også til forutsetningene som ligger til grunn for forslaget:

- Grunnlovsbestemmelsene om Den norske kirke skal ligge fast
- Kommunenes ansvar for den lokale kirkes økonomi skal videreføres
- Soknens rettslige selvstendighet skal videreføres
- Statens finansieringsoppgaver overfor kirken skal videreføres

Ikke minst slutter vi oss til intensjonen i høringsnotatet om en skrittvis utvikling av kirkeordningen ved at denne første fase 1 skal følges opp av en fase 2.

Oslo bispedømmeråd ser det som positivt at Den norske kirke gjennom de foreslåtte endringene i større grad likestilles med andre tros- og livssynssamfunn. Samtidig vil vi understreke den særlige forpliktelsen staten med grunnlag i Grunnloven §16 har til å understøtte Den norske kirke som Norges folkekirke. Vi bemerker at tittelen «Staten og Den norske kirke – et tydelig skille» ikke samsvarer helt med innholdet i høringsnotatet. Som følge av departementets forslag vil forholdet stat-kirke kjennetegnes av samhandling, og staten vil fortsatt ha et betydelig medansvar for Den norske kirke. Utvikling av en *endret relasjon* mellom kirke og stat synes dermed å være en mer saksvarende betegnelse.

1. Det nasjonale rettssubjektet (kap.3.1-3.3)

Det vises til Kirkerådet (KR) sin høringsuttalelse. Oslo bispedømmeråd ser det problematiske i departementets forslag til ny KL § 2 der begrepet «Den norske kirke»

brukes som betegnelse på både trossamfunnet og rettssubjektet. KR og Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon (KA) har kommet med ulike forslag til hvordan dette kan løses på en bedre og mer pedagogisk måte, samtidig som det allerede nå etableres en grunnleggende grenseoppgang mellom de to rettssubjektene (soknet og det nasjonale rettssubjektet) som kan bli stående også gjennom de neste fasene i arbeidet.

Oslo bispedømmeråd støtter KR's forslag til utvidet tekst i KL § 2, men stiller spørsmål ved om KR's fjerde ledd er formulert godt nok ut fra intensjonen om å ivareta soknets selvstendighet. Her synes soknets myndighet beskyttet mot inngrep bare på de områder der soknets organer er tillagt oppgaver i lov eller i medhold av lov. Det er snarere Kirkemøtets inngrep overfor soknet som trenger lovhjemmel, dvs at det kun er der det er nedfelt i lov eller i medhold av lov at Kirkemøtet kan gripe inn i soknets organer. Vi foreslår derfor følgende endring i KR's forslag, fjerde ledd:

Den norske kirkes nasjonale og regionale organer kan ikke gripe inn i soknets virksomhet der dette ikke er bestemt i lov eller i medhold av lov.

2. Kirkemøtet og Kirkerådet (kap.3.4 og 3.5)

Oslo bispedømmeråd slutter seg til departementets forslag til tilleggsformuleringene i KL § 24:

Kirkemøtet treffer avgjørelser og opptre på vegne av Den norske kirke når det ikke er fastsatt i eller i medhold av lov at myndigheten er lagt til et annet organ.

Kirkemøtet kan delegere sin myndighet til Bispemøtet, Den norske kirkes klagemennd, bispedømmerådene, biskopene og prostene.

Det stilles imidlertid spørsmål om hvorfor ikke Kirkerådet er nevnt som en instans Kirkemøtet kan delegere myndighet til, når det så tydelig i departementets notat er lagt opp til at Kirkerådet skal være det utøvende organet for Kirkemøtet og dermed for rettssubjektet.

Nåværende kirkelov § 25 femte ledd omhandler tilsetting av biskoper:

Kirkerådet tilsetter biskoper etter forskrift om framgangsmåten fastsatt av Kirkemøtet.

Departementets høringsnotat forutsetter at dette videreføres. Det kan imidlertid stilles spørsmål ved om det skal tas inn i loven at KR skal ha denne myndigheten. Oslo bispedømmeråd ønsker derfor å ta ut dette leddet fra KL § 25 og i stedet ta inn følgende i KL § 24:

Kirkemøtet vedtar ordning for tilsetting av biskoper.

3. Bispedømmerådene (kap. 3.6 og 7.8)

Oslo bispedømmeråd støtter departementets forslag til endring av KL § 23, der det foreslås at bispedømmerådene etter avtale skal kunne utføre oppgaver på vegne av menighetsråd eller fellesråd. For å legge til rette for enda bedre samarbeidsordninger og fleksible oppgaveløsninger, foreslås det at mulighetene for *etter avtale å utføre oppgaver* kan gå begge veier og at dette tas inn i KL §§ 9 og 14.

Det foreslås derfor at det legges inn i KL § 9 følgende formulering:

Menighetsråd kan også utføre oppgaver som etter avtale blir overlatt det av bispedømmerådet eller Kirkerådet.

og i KL § 14:

Fellesråd kan også utføre oppgaver som etter avtale blir overlatt det av bispedømmerådet eller Kirkerådet.

Vi vil understreke at det i denne fasen er viktig at Kirkemøtet gis hjemmel til å kunne godkjenne forsøk med enhetlig ledelse på bispedømme- eller fellesrådsnivå. De foreslåtte endringene i KL §§9 og 14 kan legge til rette for utprøving av enhetlig ledelse lokalt.

Departementet har i sitt høringsnotat et forslag om at den særskilte hjemmelen Kongen og departementet har i dag i KL §§ 9 siste ledd og 14 siste ledd til å pålegge soknets organer (menighetsråd og fellesråd) oppgaver oppheves og ikke føres videre til Kirkemøtet. Oslo bispedømmeråd støtter departementets forslag og mener dette styrker soknets rettslige selvstendighet. Samtidig har vi forståelse for KRs spørsmål om departementets forslag er egnet til å fange opp det behovet for fleksibilitet Kirkemøtet senere vil trenge ved utformingen av kirkeordningen.

4. Den norske kirke som arbeidsgiver (kap. 4)

Oslo bispedømmeråd støtter departementets forslag om at det er Kirkemøtet som gis myndighet til å til å organisere prestetjenesten, treffe bestemmelser om hvordan arbeidsgivermyndigheten for prestene skal ivaretas og hvilke organer for det nye rettssubjektet som skal ha ansvaret for de ulike arbeidsgiverfunksjonene. Vi støtter også at ansvarsdelingen mellom de nåværende kirkelige forvaltningsorganene ikke reguleres mer i den nåværende innledende fasen.

5. Soknets rettigheter til prestetjeneste (kap. 5.2.1)

Oslo bispedømmeråd støtter departementets forslag om at soknets rett til prest tas inn i kirkeloven i denne fasen.

6. Regulering om prestetjenestens uavhengighet (kap. 5.2.2)

Oslo bispedømmeråd ser at det kan være problematisk at staten/Stortinget skal lovfeste noe som naturlig hører inn under Kirkemøtets mandat. Vi har forståelse for KRs synspunkt at det er Kirkemøtet som prinsipielt må organisere prestetjenesten i Den norske kirke. Samtidig er det et avgjørende poeng at vigslingsforpliktelsen med dette får en sterk lovforankring. Med bakgrunn i dette støtter Oslo bispedømmeråd den foreslåtte tilføyelse i KL § 34 annet ledd. Vi mener imidlertid at man bør bruke begrepet «vigsling» i stedet for «ordinasjon», ettersom det er det begrep som brukes i de liturgiske ordningene. Dette er gitt en prinsipiell motivasjon i Bispemøtets uttalelse om diakontjenesten (BM 3/10), en uttalelse som ble lagt til grunn av Kirkemøtet (KM 9/11). Følgende formulering foreslås derfor:

All prestetjeneste skal organiseres slik at prestene kan utøve sin tjeneste i samsvar med vigslingens forutsetninger og forpliktelser.

7. Regulering av prostens og biskopens tjeneste (kap. 5.3)

Oslo bispedømmeråd merker seg at departementet her vil lovfeste retten til prost, mens de et annet sted vil fjerne KL § 22 om prostiråd. Prinsipielt må det være Kirkemøtets ansvar å organisere ulike nivåer av prestetjenesten i Den norske kirke. Det aktuelle forslaget er imidlertid så lite kontroversielt og lovfester en ordning som fungerer godt. Oslo bispedømmeråd støtter dermed departementets forslag.

8. Den norske kirkes klagenemnd (kap. 6)

Oslo bispedømmeråd støtter departementets forslag til ny KL § 27 Den norske kirkes klagenemnd, men at pkt. c om oppsigelse, suspensjon og avskjed av biskop blir tatt ut. Vedtak om dette må i stedet tas av det organ som tilsetter biskop.

9. Andre forslag til endringer i kirkeloven (kap. 7.1-7.5)

Oslo bispedømmeråd støtter de framlagte endringene. For vår del vil vi særlig peke på at døvemenighetene hører inn under Oslo bispedømme med representant i bispedømmerådet og at det er viktig at finansiering av døvekirken sikres godt nok. Vi viser til pkt.13 nedenfor.

10. Kirkelig inndeling og bestemmelser om kirkebygg (kap. 7.6)

Oslo bispedømmeråd viser til KR's høringsuttalelse og vil uttrykke forståelse for KR's innspill i saken. Vi vil midlertid føye til at departementets løsning - i alle fall på de områder som utløser finansieringsplikt i kommunen - kanskje kan være akseptabel i denne første fasen. Departementets argumentasjon er imidlertid samtidig egnet til å så tvil om bærekraften i en fortsatt kommunal finansiering for den lokale kirke i en neste fase, der staten ikke lenger skal opptre på kirkens vegne. Når dette også ses i sammenheng med departementets påpekning av nødvendigheten av å vurdere en form for medlemsavgift allerede ved utformingen av en felles lov for tros- og livssynssamfunn som regjeringen ønsker å utforme (s.20), er dette ekstra grunn til å være varsom. Det er viktig at det i denne første fasen legges føringer som gjør at det ikke oppstår tvil om en fortsatt kommunal finansiering av den lokale kirke. Departementet bes om at dette sikres bedre enn det høringsforslaget legger opp til.

11. Den norske kirkes lærenemnd (kap. 7.7)

Oslo bispedømmeråd støtter at lærenemnda (KL § 27) foreslås opphevet. Det samme gjelder for KL § 38.

12. Øvrige endringer i kirkeloven (kap. 7.8)

Oslo bispedømmeråd støtter intensjonen bak den foreslåtte lovendringen, men vil påpeke at med den foreslåtte endringen innsnevres grunnlaget for å frata presterettigheter. Ifølge nåværende første ledd i § 32 følger tap av presterettigheter automatisk med avskjed. Rettsgrunnlaget for slik avskjed er gitt i statstjenestemannslovens § 15:

En embets- eller tjenestemann kan avskjediges når vedkommende:

- a. har vist grov uforstand i tjenesten eller grovt har krenket sine tjenesteplikter eller trass i skriftlig advarsel eller irettesettelse gjentatt har krenket sine tjenesteplikter,*
- b. ved utilbørlig atferd i eller utenfor tjenesten viser seg uverdig til sin stilling eller bryter ned den aktelse eller tillit som er nødvendig for stillingen.*

I forslaget beholdes bare det andre leddet, noe som gjør det vanskelig å se hvordan læresaker kan komme inn under den nye bestemmelsen. Det foreslås derfor at formuleringene i statstjenestemannsloven § 15 trekkes inn i det nye lovforslagets andre ledd på følgende måte:

Biskopen kan vedta å frata en prest retten til å utføre prestatjeneste i Den norske kirke for alltid eller for en begrenset tid når vedkommende

- a) har vist grov uforstand i tjenesten eller grovt har krenket de forpliktelser som følger av vigslingen til prest eller trass i skriftlig advarsel eller irettesettelse gjentatt har krenket de forpliktelser som følger av vigslingen.*
- b) ved utilbørlig adferd in eller utenfor tjenesten viser seg uverdig til å være prest eller bryter ned den aktelse eller tillit som er nødvendig for utførelse av prestatjenesten.*

Vi vil dessuten peke på at det i departementets høringsnotat ikke er foreslått noen endringer i KL § 5 om soknets organer. Det er heller ikke noen begrunnelse for at

departementet ikke har foreslått endringer her. Slik lovforslaget nå framstår, vil dermed departementet her fortsatt ha myndighet til å

- avgjøre i tvilstilfelle hvilket organ som treffer avgjørelse og opptrer på vegne av soknet (andre ledd)
- foreta tilpasninger av bestemmelsene om kirkelig fellesråd i prosti hvor ikke alle sokn hører til samme kommune, og i kommuner med særlig mange sokn (tredje ledd).
- godkjenne forsøk som avviker fra kirkelovens bestemmelser om organisering av soknets organer, oppgavefordeling mellom disse og deres sammensetning (fjerde ledd første punktum).
- Gi nærmere retningslinjer for forsøk etter denne bestemmelsen (fjerde ledd annet punktum).

Oslo bispedømmeråd kan ikke gå inn for at nåværende KL § 5 blir stående slik og vil foreslå at departementets myndighet på alle disse områder overføres til Kirkemøtet, slik det ellers er foreslått i lovverket.

13. Kirkens økonomiske stilling og grunnlag ved utskilling fra staten (kap.8-9)

Oslo bispedømmeråd støtter forslaget om at statens økonomiske ansvar også tas inn i kirkeloven, men stiller spørsmål både ved plasseringen av paragrafen, formuleringen og om innholdet er tilstrekkelig. Det hadde vært mer naturlig at denne paragrafen kom etter § 15 om kommunens økonomiske ansvar. Formuleringen lyder ganske vag: «gir tilskudd», i forhold til teksten i nåværende KL § 15. Vi foreslår derfor at den tas inn som ny § 16 om Statens økonomiske ansvar, og at de etterfølgende §§ endrer nummering.

Oslo bispedømmeråd støtter KAs presiseringer og foreslår følgende formulering:

Staten utreder følgende utgifter etter budsjettforslag fra Kirkemøtet:

- a) En landsdekkende prestedtjeneste*
- b) En landsdekkende trosopplæring*
- c) Utgifter til bispedtjenesten, regionale og sentrale kirkelige organer*
- d) Utgifter til døve-menigheter og samisk kirkeliv*

Kirkemøtets budsjettforslag skal også omfatte statlige bidrag til diakoni, kirkelig undervisning og kirkemusikk i soknene, kirkevalg og andre lokale, regionale og nasjonale kirkelige formål.

Utgiftsdekningen skal gi grunnlag for at hvert sokn skal være betjent av prest i et omfang som sikrer soknets medlemmer mulighet for regelmessig gudstjenestefeiring, tilgang til kirkelige handlinger og nødvendig samordning med soknets virksomhet. Utgiftsdekningen til trosopplæring skal gi grunnlag for at det gis tilbud om regelmessig trosopplæring for alle døpte i alderen 0 til 18 år.

14. Kirkemøtet som tilskuddsmottaker og økonomiforvaltning (kap.10-12)

Oslo bispedømmeråd viser til KAs høringsuttalelse og sier seg enige i KAs anliggende og konklusjon. Vi mener det er et viktig anliggende at hele Den norske kirke kan forholde seg til ett felles økonomiregelverk og felles regnskapsprinsipper. Det savnes en grundigere vurdering av de to ulike økonomiregelverk som etter forslaget blir gjeldende, med siktemål å vurdere muligheten for et felles økonomiregelverk /regnskapsprinsipper for soknene og det nye rettssubjektet.

Vi vil peke særskilt på situasjonen for Døvekirken som er landsdekkende og Døvekirkenes fellesråd som ikke er knyttet opp til noen kommune. Det er viktig at det

finnes løsninger som også integrerer økonomiforvaltningen her. Bispedømmerrådet ber om at det legges tydelige premisser for at en del av rammetilskuddet som Den norske kirke vil få i den nye ordningen er øremerket Døvekirken og at Døvekirkenes fellesråd involveres og ivaretas i alt planarbeid.

15. Pensjonsordningen i en fristilt kirke (kap. 13)

Oslo bispedømmerråd støtter departementets intensjon om å skape trygge overgangsordninger for de ansatte, men er samtidig ubekvem med en del formuleringer som allikevel kan skape utrygghet, jf. KR's høringsuttalelse. Oslo bispedømmerråd støtter KR's initiativ til en partssammensatt arbeidsgruppe. Jf. også pkt.13.

16. Myndigheten til å fastsette budsjett- og regnskapsordninger for menighetsrådene og de kirkelige fellesrådene (kap. 14)

Oslo bispedømmerråd viser til uttalelsen i pkt. 13 ovenfor. Det bes om en grundigere vurdering av fastsetting av budsjett- og regnskapsordninger i lys av det som der eventuelt vil komme fram.

17. Åpningsbalanse og egenkapital (kap. 15)

Oslo bispedømmerråd viser til KR's høringsuttalelse og støtter KR's anliggende på dette punktet.

I forbindelse med omorganisering av kirkene i Oslo har enkelte menighetsråd opprettet egne stiftelser i forkant av vedtak i bispedømmerrådet for å sikre økonomiske midler til konkrete tiltak i stedet for at midlene ble videreført til det sammenslåtte soknet. Dette oppleves uheldig og kan i noen tilfeller ha større økonomiske konsekvenser enn soknets låneopptak. Oslo bispedømmerråd vil derfor foreslå at det på samme måte som ved låneopptak må sikres en godkjenning av bispedømmerrådet for opprettelse av stiftelse for soknets midler. Det foreslås derfor at det tas inn i et nytt ledd i § 16:

På soknets vegne kan det bare opprettes stiftelser når dette er godkjent av bispedømmerrådet.

18. Merverdiavgift (kap. 16)

Oslo bispedømmerråd deler departementets vurderinger og konklusjon knyttet til merverdiavgift på det nåværende tidspunkt, men mener at spørsmålet må utredes nærmere, særlig i lys av prinsippet om likebehandling av tros- og livssynssamfunn

19. Skatt (kap. 17)

Oslo bispedømmerråd tar orienteringen til etterretning, men ber departementet utrede nærmere om det nye rettssubjektet kan komme inn under reglene om skattefrie gaver.

20. Arbeidsgiveravgiften (kap. 18)

Oslo bispedømmerråd tar orienteringen til etterretning.

21. Administrative og økonomiske konsekvenser ved en utskilling (kap. 19)

Oslo bispedømmerråd vil gi sin støtte til at KR får tilført økonomiske og administrative ressurser som er nødvendige for å iverksette den foreslåtte lovreformen og virksomhetsoverdragelsen i 2017

Med vennlig hilsen

Harald Hegstad

leder av bispedømmerådet

Elise Sandnes
stiftsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Mottakere:

Kulturdepartementet

Postboks 8030
Dep

0030

OSLO